

Kimse geleceği tahmin edebileceğini sanmasın. Yapabileceđlerini ve dayanma gúcünü kestirmeye kalkmasın. Çünkü eninde sonunda yanılacak.

On yıl önce, yalnızca yirmi dört saat bile böyle hareketsiz yatabileceğimi düşünemezdim. Mümkün değil, ölüüm diye düşünürdüm. Çaresiz, nafiile bir bekleyiş içinde öylece yatmak, ha...

İşte tam yedi ay ve on iki gün geçti. Artık saatleri saymıyorum. Hoş, zaten tüm bu zamanı saate vursam, herhalde beş bin saat eder. Belki de altı bin. Tam altı bin saatten beri sırtımı yataktan kaldırmadım. Ve yine altı bin saatten beri yere basıp pencereye kadar gitmedim. Altı bin diyorum... İnsan bu kadar uzun süre mutluluğa bile katlanamaz. İnsan bu kadar uzun süre dinlenmeye, gezmeye, eğlenmeye bile katlanamaz. Meğer insan sadece acıya bu kadar uzun süre katlanabiliyormuş. Sadece hareketsizliğe. Sadece çaresizliğe ve terk edilmişliğe. Bunları öğrenmek de varmış. Çünkü her şeyden önce, ölmek insanın elinde olan bir şey değil. Ölmek, irademizin dışında. İstedieğin an ölemezsın. Oysa mutluluğa, eğlenceye son vermek kişinin kendi elinde, yeter ki istesın. Ha şu da var, hareketsizliğe mahkûm bir insan bile ölmek istemez. Hatta bu sefillik, yatakta hasta ve hareketsiz beklemek bile, ölüümün o uzak manzarasından bin kat daha iyi. Evet, uzak manzara dedim ve bu sanırım doğru bir ifade oldu. Ölüm tabii ki sadece uzak bir man-

zaradan ibaret. Başımıza gelecek bir olayın uzaktaki resmi sadece. Onu asla hissetmeyecek, gözlerimizle göremeyecek, idrak edemeyeceğiz. Çünkü o sırada artık bizim için görmek, idrak etmek, hissetmek gibi şeyler kalmamış olacak. Buna rağmen, o olayın uzak manzarası on-yirmi yıldan beri aklımı meşgul ediyor. Hem de bu uzak manzara, olayın kendisinden, yani ölümden belki de on kat daha çirkin ve dayanılmaz. En zor koşullarda bile yaşamak ve dayanmak arzusu bana kalırsa tam da buradan kaynaklanıyor.

Ya intihar?

Hayır, bir an olsun bunu aklımdan geçirmedim.

Hayvanlar intihar etmediğine göre, doğada intihar yok.

Bir gün tavandaki sineği seyrediyordum. Genelde sırtüstü yattığım için en çok seyrettiğim yer tavan. Tavan, sineğin dolaştığı nadir anları bir yana bırakacak olursak, değişmezliği ve tekdüzeliğiyle hiç de ilginç değil. Bu yüzden sıklıkla tavanı, düşüncelerimi aksettirdiğim beyaz bir perde olarak kullanırım. Örneğin, biraz önce bu beyaz perde üzerinde yedi ay ve on iki günü saat cinsinden hesaplamaya çalıştım. İnsanlar düşünebilmek için görmeden bakabilecekleri bir şeye ihtiyaç duyar. Ben de düşüncelerimin büyük bölümünü bu perde üzerinde bir sinema filmi gibi oynatıyorum ve düşüncelerim benim için burada gözle görülür hale geliyor. Üstelik bu film nadiren kesintiye uğruyor, çünkü tavan ziyaretçi kabul etmez – sinek istisna. Ne hemşireler ne ziyaretçiler ne doktorlar ne de temizlikçiler burada yürüyebilir.

Sineği seyrederken, onun hayatını gözümde canlandırmaya çalıştım. Tabii ki hayatınızda binlerce sinek gördünüz ama hiçbir sineğin derisinden içeri sızmayı denediniz mi? Acaba sinek neler hisseder, hayatı nasıl algılar, bu küçük

yaratığın küçücük kafasından neler geçer? Yattığım yerden sineğin tekdüze yürüyüşünü seyrediyordum, o kadar hızlı yürüyordu ki ayakları görünmüyordu bile. Hayvan birkaç adım gittikten sonra birden duruyordu. Niçin duruyordu? Neyi bekliyordu? Ön iki ayağını birbirine sürtüyor, sonra yönünü değiştirip yeniden birkaç adım atıyordu. Duruyordu. Yürüyordu, duruyordu. Kim bilir kaç defa hangi yöne gideceğini tahmin etmeye çalıştım, ancak başaramadım, hep yanıldım, önceden kestirmek olanaksızdı. Hayvan birden havalanıyor, boşlukta, “pist”inin etrafında birkaç tur attıktan sonra tekrar eski yerine ya da biraz daha öteye konuyordu. Sanki hep belli bir noktayı ısrarla terk etmeye, belli bir nokta etrafında dönmeye çalışıyordu.

Böylece, sinek tavanı terk edip hastanenin koridoruna doğru uzaklaşana kadar onu izlemeyi sürdürdüm.

Sinek felç olup yatağa düşer mi? Daha doğrusu hastalığı hakkında düşünür mü veya şöyle soralım, sinek hastalanır mı, sinek düşünür mü? Tüm bu soruların cevabı hayır olduğuna göre, acaba bir sinek benden daha mı mutludur?

O gün akşama kadar hayvanlar hakkında düşündüm, amaçsız ve anlamsız hayatları ne kadar şaşırtıcıydı. Sineğin, sivrisineğin ya da bir kedinin hayattan beklentisi neydi? Hiçbir şey. Hayvanın varlığı kendi başına bir amaçtı belki ama onun herhangi bir beklentisi yoktu. Sinek belki örümceğe yem olmak amacıyla yaratılmıştı, fakat kendi yaşamının bir amacı var mıydı? Hayır. Yaşamak zorunda olduğu için yaşıyordu. Bilmeden, gelecek hakkında planlar yapmadan, mutluluk ya da mutsuzluk, beklenti, kader kavramlarından habersiz, ulus, vatan, ev bark, aile sorumluluğundan uzak yaşıyordu. Basitçe, sinek sevmeden ve nefret etmeden yaşıyordu. Sinek asla intihar etmezdi.

Hayır. O gün, bir hayvanın ya da sineğin anlamsız hayatına katlanmaktansa yatakta felçli olarak sırtüstü yatmanın çok daha iyi olduğuna karar verdim.

Aklımız günün birinde neden hayvan değil insan olarak yaratıldığımıza takılabilir.

Zamanın daha çabuk geçmesini sağlayan çevremdeki hareketlilik sona erince yatağımda tuhaf hayaller kurarım.

Artık yalnızlık benim için o kadar korkunç değil. Yalnızlık derken, aynı odayı paylaştığım diğer hastayı saymıyorum. Odamda daima başka bir hasta daha olur. Bir ikinci. Ama yalnızlığımı ifade ederken onu hesaba katmıyorum bile. Odada on hasta dahi olsa, doktorlar, hemşireler ve hatta sinekler gittikten sonra yalnız kaldığımı söyleyebilirim. Evet, hastanede insanın içini tümüyle yalnızlık duygusunun sardığı anlar var. Çok hem de... Böyle zamanlarda yapayalnız olduğunu hisseder insan. Bu his ilk günlerde bende büyük bir korku uyandırır. Biraz daha yanımda kalmaları, beni yalnız bırakmamaları için bağırarak, yalvarmak isterdim. Oysa artık yalnızlık hissine alıştım, kesinlikle korkmuyorum. Hatta bazen, eğer gelmişse, ziyaretçinin gidişini, son ilaç dağıtımını sabırsızlıkla beklerim. Hareketlilik son erer. O dakikadan itibaren düşüncelerimi sıraya koymak, günlük olayları değerlendirmek veya gelecek hakkında yorumlar yapmak ya da geçmiş güzel günleri hatırlayarak yeniden yaşamak için bir saatim vardır. Bir saatin sonunda uykuya teslim olurum. O bir saat benim için artık o kadar değerli ki, o sürede rahatsız edilmemek en büyük dileğim. Ancak sık sık aksilikler meydana gelir. Beklenmeyen bir ateş yükselmesi, bağırsaklarımın alışkın olduğum saatler dışında boşalması ya da vücudumun eri-

şemeyeceğim bir noktasında baş gösteren bir kaşıntı, hatta odamı paylaştığım hastanın rahatsızlığı, akşam huzurumu berbat edebilir.

“Yine ne var?”

Hemşirenin ağzından çıkıp bir paçavra gibi yüzünüze çarpan bu iğrenç söz, günde iki kez odamda ve tabii başka odalarda da çınlar. Yüzünü buruşturan hemşire içeri girmek bile istemez, yarım açtığı kapının aralığından korkunç bakışlar fırlatarak sorar.

“Yine ne var?”

Bu sorudaki tonlama, zilin düğmesine bastığın için seni pişman edebilir. Kazayı izleyen ilk günlerde hastaneye ve hastane kurallarına yabancı olduğum için, bu cümle bende isyankâr duygular uyandırıyor. Üstelik o ilk günlerde sorudaki ton o kadar sert de değildi. Genelde bu cümlelerin ardından o lanet soruyu yumuşatmaya çalışan bir gülümseme belirir ve sanki daha az kırıcı bir anlam taşırdı sözler.

“Sevgili beyimizin yine nesi var bakalım?”

Ya da.

“Şımarık tatlı hastamın yine nesi varmış acaba?”

Sert ifadeyi az çok yumuşatan bu sahte gülümsemeye isyan eder, fakat yine de sessizliğimi korurdum. Yalnızca isteğimi söyledim. Bir bardak su, devrilen sürgünün düzeltilmesi ya da çarşafın değiştirilmesi. O an aklımdan hınzır düşünceler geçirdi.

“Az sonra zile tekrar basıp seni çağıracağım. Hem de sırf rahatsız etmek için, çünkü her çağrıldığında gelmek senin görevin.”

Günler geçtikçe hemşirenin yüzündeki gülümseme de bütünüyle silindi ve o cümle, tüm kuruluğu ve acımasızlığıyla ortaya çıktı.

“Yine ne var? Ne istiyorsun?”

İçimdeki isyan duygusu da artık yok olmuştu. Zili çalıp da hemşireyi çağırmak zorunda kaldığımda, beynimi kemiren acılara bir de suçluluk hissi ekleniyordu. Ayrıca her defasında yardımına koşması gerektiğinden de artık o kadar emin değildim. Onca hastaya ve odaya yetişebilmek mümkün müydü? Zil bir saatte kaç kere çalıyordu? Hem onun da dinlenmeye ihtiyacı vardı. Odasında biraz oturması, kitap okuması ya da elişi yapması, rahatlaması gerekti. Ancak zil sesi hiç rahat vermiyordu ona. Gerçi artık yerinden kalkarken eskisi gibi aceleci davranmıyordu. Zil çaldığında muhtemelen biraz homurdanır, oturmaya ya da elişine devam eder, sonra ağır hareketlerle elindekini bırakıp ayağa kalkar, kendisini hangi hastanın çağırdığını öğrenmek için duvara bakar.

Hareketlerimdeki tüm bu yavaşlığa karşın kendini “yerinden sıçramış” sayan hemşire, çağırının vizite kâğıdı eskimiş bir hasta olduğunu görünce yüzünü daha da buruşturur.

“Yine ne var? Ne istiyorsun?”

“Başım. Başım bir saatten beri çatlıyor.”

Bu cümleyi söylerken ne kadar zorlanırım, sanki başımın bir saatten beri ağrması benim suçumdur. Aslında ağrı geçer ve böylece zili çalma işkencesinden kurtulurum ümidiyle zaten bir saat boyunca dişimi sıkışımıdır. Ancak ağrı geçmemiştir, geçecek gibi de değildir... Belki bir hap, basit bir aspirin iyi gelir.

Hemşire istifini bozamaz. Tekrarlarım.

“Başım korkunç ağrıyor.”

Hemşire eşikten içeri adım atmaz, donuk bakışlarla beni süzer ve tek kelime söylemeden uzaklaşır. Acaba de-

diğimi anladı mı? Aspirin ya da başka bir ilaç getirecek mi? Niyeti varsa en geç on dakika içinde getirir. Ama niye bir şey demedi? En azından, beni rahatlatmak için başını sallayıp anladığını gösterebilirdi.

Dakikalar geçer. Burada saate bakmak alışkanlığı yok, ayrıca mümkün de değil. Ancak çevremizde saat işlevini üstlenen pek çok şey var: temizlikçilerin giriş çıkışı, hemşirelerin vizitleri, yemek dağıtımı, ziyaretçilerin gelişi, yakınlardaki bir camiden yükselen müezzinin sesi ve daha neler neler. Tüm bunlar kaliteli bir saatten çok daha iyi birer zaman göstergesidir. Zaten aylar boyunca edindiğim deneyimle, hareketsiz yatan bir insanın iç dünyasında oluşan soyut saatin, dakikaları bile hesaplayabileceğini kavradım.

On, on beş, yirmi dakika geçmesine rağmen hemşire gözükmüyor. İlacı getirmeyeceğini anlarım ama başımın ağrısı hafiflediği için artık bu o kadar önemli değil. Sonuç olarak, hemşire, aspirine gerek kalmadan ağrının dineceğini bizden daha iyi bilir. Hemşireler, onları çoğu kez boş yere rahatsız ettiğimizi bilirler. Bizimkisi hastalara özgü bir sabırsızlık, ısrarlı bir şefkat ve insan arayışı, can sıkıntısı ve bıkkınlığı gidermek için başkasını rahatsız etme alışkanlığı şeklinde tanımlanabilir. Gene de kibar davranarak bu hatamızı yüzümüze vurmaz, yüksek sesle şikâyet etmezler.

Yarım saat sonra hemşire getirdiği ilacı ağızıma koyduğunda artık başımın ağrısı bütünüyle dinmiştir. Ancak bunu söyleyecek cesaretim yoktur, çünkü bu, küstahlık olur. Tersine, onu memnun etmek için ağrım sürüyormuş gibi davranmak zorunda kalırım. Gözlerimde minnet borcumu gösteren bir ifade ve acıklı bir ses tonuyla teşekkür etmeliyim. Yüz ifadesi gene değişmeyecek ve alışkanlık edindiği “sen”li konuşma biçimiyle emredek:

“Yut!”

Hemşireye kızgın değilim, tam yedi aydan beri ona “siz” diye seslenmeyi sürdürüyorum. Ben altmış yaşındayım, o ise yirmi ikisinde olmalı. Buna rağmen bana ne kadar rahat “sen” diyebiliyor. Ben aynısını yapamam. Yaşamım boyunca çok az insanla birinci tekil şahısla konuştum. Bir yabancıyla, tanımadığım insanlarla asla.

“Uyu artık.”

Kim bilir her gece kaç kez, kaç kişiye, gerçekte yararsız aynı cümleyi tekrarlar. Yararsız diyorum çünkü uyumak insanın iradesi dışında bir eylemdir. Hemşire bu durumu bilmesine karşın gene de emreder. Çünkü kendi rahatı hastaların uykusuna bağlıdır. “Uyu” dedikten sonra ortadan kaybolur. Giderken, “artık uyu” cümlesinin karşısındaki ne kadar sınırlendirdiğini düşünmez. Ayrıca bana uyumamı söyleyen salt o değil. Satenik de sık sık aynı önevide bulunur. İnsanın öz kızı bunu yaptıktan sonra, hemşire neden yapmasın.

“Ben gideyim artık baba. Sen de biraz uyu artık.”

“Hayır kızım, uykum yok, ama gitmek için acelen varsa git tabii.”

“Niçin acelem olsun baba? İstiyorsan biraz daha kalabilirim.”

Ah... Bazen insanlar beceriksizce davranıp, bilinçsizce iç dünyalarındaki sırları tüm çıplaklığıyla gözler önüne seriyor. Hayır, bunlar masum beceriksizlikler. Zaten insan bu tür beceriksizliklere kızmaz. Belki bir gülümseme. Daha doğrusu zoraki bir gülümseme... “İstiyorsan biraz daha kalabilirim.” Yani... Yanımda biraz daha kalmasını ancak ben isteyebilirim, o değil. O bir an önce gitmeyi, bu kasvetli hastaneden uzaklaşmayı tercih eder.

Fakat haklı değil mi? Bunun için onu suçlayabilir miyim? Evde onu bekleyen bir sürü iş var. Yanımda fazla durmak istememesi, beni sevmediğini göstermez. Beni sevmese her gün ya da iki günde bir nefes nefese yanıma gelir mi hiç?

“Baba, nasılsın?”

“Kızım yine mi geldin? Bari bugün gelmeseydin.”

“Anlaşıldı, her gün bir kere bu lafı edeceksin. Seni görmesem içim rahat eder mi hiç?”

“Yazık sana. Zaten evde de yoruluyorsun...”

Satenik itiraz edercesine başını sallar. Tabii ki aptal değil, sözlerimdeki içtenlikle beraber yalan payını da sezer. Kendisi için endişelendiğini bilir, ancak varlığının bende yarattığı sevincin de bilincinde. Gelmediği günler benim için çok sıkıcı, özellikle akşama doğru içime bir kasvet çöker. Hatta bu duyguyu korku olarak da tanımlayabilirim. Terk edilme endişesi. Terk edilmişliğin belli belirsiz uzak hayali. Ya bir gün Satenik bıkip da beni aramazsa. Benimle gerçekten ilgilenen tek kişi de benden yüz çevirirse. Beni ölmüş sayarsa. Bu düşünceler benim için bir karabasan. Ancak bu korku hemen yok olur. Satenik’i, eşsiz evladımı iyi tanırım. Öleceğini bilse yine beni terk etmez. Her şeyi unuttur ama beni unutmaz. Onun kalbinden içeri süzülüp tüm hislerini apaçık görürüm. Sadece beni sevindirmek için gelmez yanıma. Beni görünce o da rahatlar. Görüntüşümün iç açıcı olmadığı bir gerçek, ancak insan her şeye ne kadar çabuk alışıyor. O da artık durumumu yadırgamıyor. Yeter ki her gün böyle olayım, daha kötülemeyeyim.

“Baba, bugün seni iyi gördüm.”

Bu cümle kulağıma yabancı değil. Genellikle bir günden ötekine kendimi daha iyi hissetmiyorum ama çok da

önemli değil. İnsanlar beni daha iyi gördüklerini söylediklerinde, daha kötülemediğimi söylemek istiyorlar aslında. Halimde bir kötüye gidiş yok, bu da daha iyiyim demek oluyor.

Gelir, terini silip oturur Satenik. Merdivenlerden koşarak çıkmıştır çünkü. Birkaç dakika dinlendikten sonra her şey yolunda mı diye çevresine göz atar. Yorganımı kaldırır, yatağın düzgün olup olmadığına bakar, yastığı düzeltir, vücudumu kolonyayla biraz ovalar. Tüm hareketleri usta bir hemşireninki gibi otomatiktir, bu sırada günlük meselelerden de bahseder. Yenilik var mı? Rupik'in dersleri nasıl? Hagop'un işleri yine kötü mü? Bu akşam misafirleri var mı?

“Dün akşam çok güzel bir dolma pişirdim. Hagop bayıldı. Sana da birkaç tane getirdim baba. Mutlaka yiyeceksin.”

“Yiyemeyeceğimi bili...”

“Bir dene, yemelisin... Zaten Rupik için yürek tüketiyorum. Bu çocuğun hiç iştahı yok, ne yapacağımı bilmiyorum. En sevdiği yemekleri pişiriyorum, gene de yemiyor. İştah ilacı da bir işe yaramıyor. Doktora götürmeyi düşünüyorum, bakalım ne diyecek. Gerçi kilosu normal, zayıf değil...”

Satenik bir konudan diğerine atlayarak konuşur. Ben hepsini büyük bir ilgiyle dinlerim. Hatta tüm sözlerini hafızama kaydetmeye çalışırım, çünkü o gittikten sonra tüm anlattıklarını anımsayarak üzerlerine etraflıca düşünürüm. Satenik'in anlattıklarının pek çoğu, benim için birkaç saatlik düşünce kaynağı. Özellikle doğrudan aileyle ilgili ayrıntılar. Ah! O ayrıntılar ne kadar da değerli... Fakat Satenik sözünü yarıda keserek yerinden fırlar.

“Artık gideyim baba, geciktim. Sen de biraz uyu. Yarın tekrar geleceğim, tamam mı?”

Başımı sallayarak onaylarım.

Hiç kimse aynı anda bu kadar mutlu ve o derece mutsuz olamaz. Satenik ayrılırken halim budur. Hastanede kalmanın çaresizliğiyle, ayrılığın yarattığı üzüntü ve aynı anda kızımı yarın tekrar görme fikrinin verdiği mutluluk içimi doldurur.

Hemşirelerden biri içeriye girip odanın ışığını yakar. Bize dönüp bakmaz bile. Burada herkes kendi görevinin bilincindedir ve başkasının işine karışmamayı, başkası için parmağını bile kıpırdatmamayı şair edinmiştir. Ancak burada çalışanların insafsız ve duygusuz olduklarını söyleyemem. Hiç kuşkusuz onların da yüreklerinin bir köşesinde gizli bir tel vardır. Fakat bu tel nadiren titrer. Bunun için olağanüstü olayları beklemek gerekir. Bizim gözlerimizi yaşartacak acı manzaralar onlar için olağandır. Hatta ölüme, ölü bir insana bile, karşısındakini sarsacak derecede soğuk ve ilgisiz bakışlar yöneltirler. Bunlar kalpsiz diye düşünebilir insan. Ancak gerçek bu değil. Bir çocuğun gülümsemesi, hasta annesini öpen tatlı bir yavru ya da doğum yapmış eşine bir buket çiçek getiren genç adam, ölüm karşısında taşlaşmış bu yürekleri birdenbire sarsar. Ben odamda bu tür olaylara doğrudan tanık oldum ya da hemşirelerden duydum. Neşeli oldukları zaman bir bilseniz neler neler anlatırlar.

Hemşire ışığı yakıp gider. Bir saniye içinde oda gece giysilerine bürünür. Yapay aydınlatmanın gün ışığına galebe çalması insana hüznün verir. Ancak bu hüznün kısa sürer, en azından benim için. Bu dakikaların yatağımda en meşgul olduğum zaman dilimini oluşturmaları bazılarında

şaşkınlık yaratabilir. Hem fiziksel hem de ruhsal bir meşguliyettir söz konusu olan. Önce, benim için bir külfet ve yorgunluk kaynağı olan yemek sorunu var. Hatta yemek sulu değilse bir başkasının yardımı gerekiyor. Ancak asıl meşguliyet fiziksel değil zihinseldir. Sona eren günü değerlendirme zamanı gelmiştir artık. Devamlı yatakta yatan bir insanın bile bin bir olayla, çevresinde gözlediği değişik konularla dolu bir gün geçirmesi şaşırtıcı. Olan bite-ni sıraya koyup tek tek incelerim. Ne büyük mutluluk... Düşünmek, tekrar düşünmek... Bu yetiye sahip olduğum için şükrederim. Aksi takdirde, herhalde bu odada çıldırırdım. Bu acayip düşünme takıntım boş saatlerime renk ve anlam katıyor. Kazadan önce, dükkânım henüz açıkken, masamın başında oturur, uzun uzun düşünürdüm. Gazete okumak, hesap yapmak, mektup yazmak gibi günlük meşgalelerimden biri de düşünmekti. Ancak düşüncelerimin içeriği gelişigüzel olaylardan, hafızaya yuva kurmuş sıradan bölük pörçük anılardan oluşmuyor. Hayır, zihinsel faaliyetime hayli genç yaşlarda belli bir düzene koymuştum. Her gün belli bir düşünme programı hazırlar ve az çok bunu uygulamayı başarırdım. Programımda sosyal konulara öncelik tanırdım. İnsanın diğer insanlarla, ailesiyle ya da çocuğuyla, devletle, halkıyla, aynı soydan geldiği insanlarla olan ilişkileri vesaire vesaire. Bu tür bin bir düşünce aklımlı kurcalardı. “Bugün,” derdim, “bu konu hakkında düşüneceğim.” Bu beyin jimnastiğini yapabileceğim anı büyük bir sabırsızlıkla beklerdim. Doğal olarak bazen kişinin zihnine, kapıyı vurup içeri giren bir kişinin ani ve arzulanmayan ziyareti gibi “davetsiz” ayrıntılar da takılıyor. Ne kadar ilginç olursa olsun, beklenmeyen bir konu, düşünce akışımı kesintiye uğrattığı zaman onu hemen uzaklaştırırdım. Bu

başından savma işlemini büyük bir ustalıkla yapar ve tekrar günlük programıma dönerek kaldığım yerden devam ederdim. Bu benim için büyük bir zevkti, hatta bazen müşterimin bir an önce giderek beni masamın arkasında yalnız bırakmasını büyük bir sabırsızlıkla beklerdim. Böylece onun gelişinden önce başladığım, zihin dünyamdaki yarım kalmış gezintimi sonuçlandırabilirdim.

Sunu gönül rahatlığıyla söyleyebilirim. Zihin egzersizlerim sayesinde belli konularla ilgili bir bilgi birikimi edindim ve bu özelliğimle tanıdıklarımı şaşkınlığa uğrattım. Aydın bir adam olduğumu söyleyemem, zaten fazla bir eğitimim de yok. Aslında çok okurdum, ancak okuduğum konular biraz siyaset, genelde toplumsal konulardı, gazetelerde yer verilen türden, sıradan konular. Karışık ve zor anlaşılan yazılardan hoşlanmazdım. Hep sıradan bir kişi oldum ve insanların yarattığı bin bir güçlüğü, karışıklığın altında hayatın aslında basit, çok basit olmasının yattığına inandım. Tüm çabam da bu yalınlıkla ilgili akılcı düşünceler oluşturmaya yönelikti.

Bu yeteneğimin benim için ne kadar kutsal bir hediye olduğunu ancak kazadan sonra kavradım. Kazayı izleyen on beş günü saymazsak, ne bilincimi ne de düşünme yetilerimi kaybettim. Durumumdaki ümitsizliği tüm çıplaklığıyla görebildim. Evet, tekrar ayağa kalkabilmem bir mucizeye bağlıydı. O mucize ise gerçekleşmeyecekti. Şimdiye kadar nadiren birkaç kilometrenin dışına taşan dünyam artık hastanenin küçük bir odasına sıkışacaktı. Bu koşullar kimse için basit bir şanssızlık sayılmazdı. Zaten hastalığa karşı gösterdiğim ilk tepki şiddetli öfke ve ümitsizlik duygularıydı. Çevremdekilerin çoğu kızgınlığımı anlamadılar, çünkü iç dünyamı açığa vuracak fiziksel güçten yok-

sundum. Fakat birbirini izleyen tekdüze günler sonunda geri gelen bu özel düşünme yeteneğim beni kurtardı. Bir türlü geçmek bilmeyen o boş saatleri dolduracak bundan daha güzel ne olabilirdi? Denedim ve başardım. Evet, çok şey kaybetmişim ama düşünmek, düşüncelerimi bir düzene koymak, geliştirmek ve bir sonuca varmak konusundaki yeteneğim henüz kaybolmamıştı. Bu benim için büyük bir şanstı. Böylece bir kez daha insanların dünyayı iki ayrı organla, yani göz ve beyinle seyredebileceklerini kavırıyordum. İnsan gözü çok şey görür ama bazı durumlarda yetersiz kalır, görmez, göremez, hatta yanlış görür. Bu gibi durumlarda beyin gözden kaçanı algılar. Ne kadar az insan bu yalın gerçeğin farkındadır. Bu nedenle görme mevzu bahis olduğunda salt gözün öneminden konuşulur. Örneğin, bir odaya girdiğinizi varsayalım. Göz salt odanın içindekileri görür, oysa yan oda görüş alanınızın dışında kalır. Göz salt koltuğun önündekini görür, peki arkasında ne vardır? Göz kutuyu görür fakat içindeki bilinmezden ibarettir. Odadan çıktığınızda her şey biter, ne baktığınızı eşyaları ne de dönemecin gerisinde sizi bekleyeni görebilirsiniz. Ufka doğru bakarken gözün erişebildiği en uç nokta neresidir? Uzaktaki renkler ve şekillerden emin olabilir misiniz? Çok genç yaşta beynin de göz kadar görebildiğini kavramıştım. Odaya girdiğinizde, beyninize güveniyorsanız, görünmeyen bazı şeyleri de duyumsayabilirsiniz. Ayrıca odadan çıktıktan sonra da kapının arkasında kalanları görmeye devam edebilirsiniz. Çok genç yaşlarda edindiğim bu yeti, düşünceyi benim için ikinci bir duyu haline getirmişti. Şimdi bu özelliğim hastane odasında daha da önem kazandı ve alttakilerin, görüş alanları dışında kalan üsttekileri seyredebilecekleri bir denizaltı periskopuna dönüştü.

Ben başımı öteye çevirerek manzarayı görmemeye çalışıyorum. Oda arkadaşımın hemşirenin önünde ezilip büzülmesini, suçlu bir çocuk gibi küçülmesini görmek istemiyorum. Ancak bakmadığım halde olan biteni biliyorum. Tüm döşek, çarşafıyla, nevresimiyle batmış. İlâveten Margos'un pijaması ve iç çamaşırları da kirlenmiş. Gecenin bu saatinde, bunları kim değiştirecek, kim çıkaracak, kim götürecektir? Hemşire hademelerden birisini yardıma çağırmak için çoktan zile bastı. Aynı anda yorganı yere atıyor, yastığın üzerindeki örtüyü sağ elinin iki parmağıyla tutup silkeliyor. Daha sonra, görünüşte kabaca, ama çok ustaca bir hızla Margos'un pijamasının üstünü çekip çıkarıyor. Tüm bunları yaparken de bir yandan homurdanıyor:

“Bu gece bir bu eksikti. Zaten bize rahat yok. Yataktan dışarı kusamaz mıydın? Çocuk değilsin, koskoca adamsın. İnsan biraz da karşısındakini düşünür. Yazık değil mi bize? Bak, kaç hastayla ilgileniyoruz. Bir oraya koş, bir buraya.”

Çok geçmeden hademe de geliyor. Diğer hastaların uykusu saati olduğuna aldırmadan bütün ışıkları yakıyorlar. Hademe gelince hemşirenin sesi biraz yumuşadı, hatta biraz şefkatli bir hal aldı bile diyebilirim.

“Niye çıkardın? Miden mi ağrıyordu? Devam ediyor mu bulantın?”

“Bilmiyorum, midem bulanıyordu. Uzun süre bekledim, şimdi geçer dedim, sizi rahatsız etmek istemedim. Fakat geçmedi.”

“Bizi rahatsız etmek istemedin ama bak başımıza ne işler açtın. Bir daha olursa hemen çağır. İlaç vermemi ister misin?”

“Geçti, geçti, bir şey kalmadı, teşekkür ederim...”

Birdenbire babamın buna benzer bir cümle söyledikten sonra öldüğünü hatırlıyorum. Ah, üzerinden otuz yıl geçmesine rağmen bu anı hâlâ yüreğimi parçalıyor. Bu akşam babam hakkında düşünmek istemezdim, çünkü bu en hassas olduğum konu. Ancak onu aklımdan çıkaramam, çıkarmak da istemem. Ha onu unutmuşum ha evimin kapısını onun yüzüne kapamış, onu kovmuşum...

İşte geldin sevgili babacığım. Seni son zamanlarda ne kadar sık anmaya başladım. Yukarıda, tavanın beyaz yüzeyinde senin tatlı yüzün çizili. Bundan otuz yıl önce sahip olduğun yüz. Hastalığına rağmen gözlerinde bir gülümseme vardı, çevrende sert ve soğuk biri olarak tanınmana rağmen gözlerindeki gülümseme hiç silinmedi. Saf sevecenlik ve şefkat taşıyordu yüreğin. Ah! Tekrar on yaşında olsam ve baba ocağına dönsem. Senden çok önce bu dünyadan göçüp giden annem o tatlı yüzüyle pencerenin önünde otursa yine. Şehir dışındaki evimiz nerelerde şimdi? Ya o evde çınlayan neşeli sesler? Geçip giden o yıllar? Yedi yaşıma girdiğim yılbaşında babamın getirdiği o küçük sinema makinesi, yedi vagonlu, raylarını parça parça birleştirdiğim o küçük tren... Artık o metal parçalar bile toprağa dönüşmüştür. Oysa ben altmış yaşında, hasta ve hareketsiz, hâlâ yaşamımın geriye kalan yıllarıyla boğuşuyorum. O yedi, sekiz yaşlarındaki çocuk ben miyim gerçekten? Yoksa başka biri mi burada yatan? Kesinlikle bir başkası... Sanki yaşamımın belli bir anında, bir gece, gizlice beni değiştirdiler. O küçük mutlu çocuğu götürüp yerine beni koydular. Bu işi ne zaman yaptıklarını merak ediyorum. Ne zaman oldu, nasıl oldu da ben anlayamadım?

Bir perşembe akşamı Verjin dükkâna telefon etti. Soğukkanlılıkla konuşmaya çalışarak, "Baban biraz rahatsız,

abuk eve gel,” diyordu. “Biraz rahatsız” ve “abuk eve gel” cümleleri arasındaki çeliŐki durumun ciddi olduğunu gösteriyordu. Hemen dükkânı kapatıp eve koŐtum. Kendi kendime evde nasıl bir manzarayla karŐılaŐacaĐımı soruyordum. Babamın başına kötü bir Şey gelebileceği düşünce si beni ürkütüyordu. Babama aşırı derecede düŐkündüm. Ona karşı olan büyük sevgimden ötürü, bir gün onu kaybedeceğim endişesi hep içimi kemiriyordu. Oysa babam sağlıklıydı. Hiç hastalandığını anımsamam. Yalnızca bir kere bağırsak ameliyatı geçirmişti.

Eve gittiğimde babamı divana yatmıŐ ve Őuurunu hemen hemen tamamen kaybetmiŐ bir durumda buldum. Alnında ter damlaları birikmiŐti. Hiç konuŐmuyor, boş gözlerle çevresini seyrediyordu. Hemen yanına diz ktm ve elini avuçlarımın arasına aldım. Olan biteni tam anlayamamıŐtım.

“Korkma baba,” dedim kekeleyerek ve ne olup bittiğini tam kavrayamamıŐ bir halde. “Birazdan geçecek.”

BakıŐlarında bir Şey deĐiŐti. Gözlerinde beni görmenin sevincini çok belirgin bir Şekilde gördüm. Bakışları benim üzerimde sabitlendi ve öylece kaldı. “lmeme izin verme, daha yaşamak istiyorum,” der gibiydi.

O an doktora baktım, iğnesini yapmış, çantasını topluyordu.

“Hafif bir kalp krizi,” dedi doktor yumuŐak bir sesle. “Korkmayın, atlatacağından eminim. Yalnız, iyi bakılması gerekiyor.”

BaŐımla onayladım. Ona gözüm gibi bakacaktım. Her Şeyi yapmaya hazırdım. Buna babamın baŐucundan ayrılmamak dahil. Öyle de oldu. Dkknı iki gün kapatıp gece gündüz babamın başında bekledim. Karıma güvenirdim

ama dükkânda rahat edemeyeceğimi biliyordum. Verjin'in tüm ısrarlarına rağmen işe gitmedim. "Böylesi daha iyi," diyor ve evde kalıyordum. O zaman dört buçuk yaşında olan Satenik'in başını okşarken şöyle dediğimi anımsıyorum:

"Satenik, yavrum, tekrar ayağa kalkabilmesi için dedene iyi bak. O bizim her şeyimiz. Onu çok seviyoruz, değil mi?"

"Ben dedemi çok seviyorum," demişti Satenik ve gidip bebeğiyle oynamaya başlamıştı. Bu manzara gözlerimi yarıştırmıştı.

Üçüncü gün, doktorun öngördüğü üzere babam tehlikeyi atlattı. Kendini çok iyi hissediyordu. Ama yataktan çıkması yasaklanmıştı. İçim rahat dükkâna gittim.

Bir hafta sonra ikinci bir kriz her şeyi altüst etti. Gerçi kriz bu kez birincisine kıyasla daha hafif, babamın durumu da daha az endişe vericiydi ama acı sonun yaklaştığı açıkça görülüyordu. Krizden sonra babam eski gücünü kaybetmesine karşın umutsuz değildi. Krizlerin gelip geçici olduğunu, ölüme yol açmayacağını düşünüyordu. Morali yerindeydi. Hatta gizlemekte fazla başarılı olamadığım için gözlerimdeki endişeyi görüyor ve bana moral vermeye çalışıyordu.

"Çok iyiyim, gerçekten çok iyiyim. Sen işine git."

"Bu sabah kendimi çok iyi hissediyorum. Sanırım artık tamamen iyileştim."

"Verjin, kızım, sen de kaç gündür dışarı çıkmıyorsun. Bugün birazcık hava al..."

Hepimiz başımızı sallar, tamam derdik ama onu asla yalnız bırakmazdık. Akşamları yanına oturur, gündüz olan bitenleri anlatırdım. Kaç müşteri geldi, kaç liralık mal sattım, ne kadar kâr ettim, ne tür mallar ısmarladım. Bu ko-

nular çok ilgisini çekerdi. Başarılarımı duyunca çocuk gibi sevinirdi. Başarısızlıklarımı ise itinayla ondan gizlerdim.

Üçüncü kriz gecikmedi. Yine başucunda oturduğum akşam saatleriydi. Birdenbire gözümün ucuyla başının öne düştüğünü gördüm. O an dilim tutuldu. Bana bakıyordu ama beni görmediğinden emindim. “Bitti,” diye geçirdim içimden. “Bitti, artık kurtulamayacak.” Deli gibi bir telefona, bir babamın yanına koşuyordum. Doktor başka bir hastaya gittiği için geç gelecekti.

Yarım saat sonra gözlerini açtı, yüzüne renk geldi. Çevresine bakındı, gülümsedi, Yüreğimin derinliklerinde sonsuz bir sevinç duydum. Elini tutup uzun uzun okşayarak Tanrı’ya şükrettim.

“Geçti,” dedi babam. Konuşması ağırdı. Zor işitiliyordu. “Geçti... Gerçekten... Çok iyiyim...”

On dakika sonra babam aniden titreyerek boş ve şaşkın bakışlarımız karşısında son nefesini verdi. Ölüm, doktorun gelmesini ve hatta babamın yüz ifadesinin değişmesini bile beklememişti. Sanki bakışları hâlâ, “Geçti, inanın çok iyiyim” diyordu.

Babamın öldüğünü anlayınca odadan çıktım ve bir daha yanına gitmedim. O şekilde davranmış olduğum için bugün bile pişmanlık duyuyorum. Yanında on dakika daha oturup elini tutabilir, azalmaya başlayan beden sıcaklığını biraz daha hissedebilirdim. En azından saçlarını okşayıp içimden birkaç söz söyler, onun huzurlu yüzünün her çizgisini belleğime kaydedebilirdim.

Yapamadım.

Yatak odasına gidip yattım. Hatta papaz ve cenazeciler geldiğinde bile yerimden kalkmadım. “Yuva”sından son kez ayrılırken onu uğurlamadım. Verjin şaşırmişti.

“Gelmeyecek misin?” diye sordu endişeyle.

“Hayır,” dedim oturduğum yerden. “Sen ilgilen.”

“Rahatsız mısın?”

“Rahatsız değilim ama keyfim yok. Gelmeyeceğim. Görmek istemiyorum...”

Biraz sonra papazın duasını işittim. Sanki yattığım yerden duyabileyim diye bilhassa yüksek sesle dua ediyordu. Tam otuz yıl geçmesine rağmen o tatsız ses hâlâ kulaklarımda çınlar. O gün kulak kesilmiş, bana ulaşan seslerden yararlanarak içeride olan bitenleri gözümde canlandırıyor, şu an hastane odasında tavanın beyazlığında somutlaştırdığım olaylar gibi onları da doğrudan görebiliyordum.

Babamın geri dönmek üzere gittiğinin emaresi olan telaş sona erip de açılıp kapanan kapı sesleri dinince, yatağımdan kalkıp banyoya gittim, tıraş oldum. Verjin de siyah bir elbise giymek için içeriye geçti. Oysa buna gerek yoktu. Çünkü daha hiç kimse haberi almamıştı, ziyarete gelen olmazdı. Oysa ölüm zamanı insanlar siyahı sırf başkaları için giyiyorlardı. Pencerenin önünde oturup sokağı seyrettim. O sırada Verjin’in getirdiği kahveyi tadına vararak içtim.

“Bitti Verjin,” dedim.

“Evet,” dedi karım başını sallayarak. Daha fazla konuşmadı.

Verjin “Bitti” sözüyle babamı kastettiğimi sanmıştı. Oysa babamın hayatıyla birlikte sona eren başka şeyleri anlatmak istemişim. Açıklamaya girişmedim. Zaten istesem de açıklayamazdım. Başımı cama dayayıp saatler boyunca sokağı seyrettim. Sokağın iki yanına sıralanmış büyük binalara, ıslıl ıslıl dükkânlara, gelip geçen araçlara baktım. Şehri seyrettim. Bu çok sevdiğim şehri. Ben gözlerimi burada açtım, bu şehre aittim. Ama biraz önce gözlerini bu

şehirde yuman babam buraya ait değildi. Burada doğmamıştı. Çocukluğu bu sokaklarda geçmemiş, babasının elinden tutup bu sokaklarda dolaşmamıştı. O köyde dünyaya gelmişti. Ben onun köyünü hiç görmedim ve göremeyeceğim. Oysa annem, babam, amcalarım, onların anne ve babaları, daha da eskilere gidersek, kim bilir kaç kuşak o köyde yaşamıştı. Bizimkiler Anadolu'nun o küçük köyünde kim bilir kaç hane, kaç aileydiler. Bayramlarda nasıl bir araya gelirler, bu gibi günlerde büyüklü, küçüklü kaç kişi bir çatı altında toplanırlardı?

O gece başımı pencereye dayayıp dışarıda, karanlığın içinde babamın gençlik günlerini, delikanlılığını düşündüm. Annemin gençliğini, düğün eğlencelerini, meyve bahçelerinde yeğenlerimin neşeli seslerini, alınlarında altın dizili yeni gelinleri hayalimde canlandırdım. Tanrım, ne kadar hüznüydü. Şimdi artık o yabancı köyde, babamın ve benim devamı olduğumuz insanların bir mezarı ya var ya yok. Babam orada yatamayacak. Çünkü gerçekte ne köy ne de mezarlık kaldı. Savaş rüzgârları bir gün içinde hayatı altüst etti. Birdenbire evlerin bütün ışıkları söndü, bütün sesler dindi. Kırmızı altınlar sandıkların dibinde kaldı. Gelinler, çocuklarını kucakladı. O zaman daha doğmamıştım. Gözlerimi bu şehrin banliyölerinden birinde açtım ben. Yeni olduğunu ancak on beş yıl sonra anlayabileceğim baba evinde dünyaya geldim. Şehirdeki yuvamızda, köydeki evlerimizden sonuncusunun lambası hâlâ yanıyordu. İşte o gece, bu lamba sönmüş, Anadolu'da başlayan hikâye babamın ölümüyle son bulmuştu.

Margos dün gece nasıl kustuğunu unutmuş gibi görünüyor. Bunu unutmasının iki sebebi olabilir. Birincisi,

utanıyor. O halde anımsatmamam gerek. İkincisi, bugün iştahı yerinde ve birazdan hastabakıcının getireceği bütün yemekleri silip süpürecek. Servisi yapan hastabakıcı dün akşam nöbetçi olmadığı için olayı biliyordu.

“Afiyet olsun,” diyor Margos’a bakarak.

“Çok açım.”

Hüseyin adlı bu hastabakıcının benden pek hoşlandığı söylenemez. Bunun nedenini tam olarak bilmiyorum ama yarı felçli ve hastanenin eskilerinden olduğum için sanırım, o da diğerleri gibi beni sevmiyor.

Tepsiyi yatağımın yanına bırakarak tek söz söylemeden uzaklaşıyor. Görmediğim halde üç kap yemekten ikisinin ne olduğunu biliyorum, çünkü bunlar hiç değişmez. Her gün değişen üçüncüsü. Hastanenin yemeklerinden bıktığım için Satenik’in getirdiklerini tercih ediyorum. Böylece evimizin mutfağından bir şeyler tatmış, onların yemeklerine katılmış gibi oluyorum. Bu yemekler Satenik, Hagop ve Rupik’in çevrelediği masaya biraz önce koyuldular ya da az sonra yerleştirilecekler. Evdekilerle beraber ortak bir yemeği paylaşmak, aynı elle ve aynı mutfakta pişirileni yemek insana büyük bir zevk veriyor.

“Çorba çok güzel, içecek misin?”

Bunu söyleyen, yemeğini bitirmek üzere olan Margos.

“Evet, içeceğim.”

“İç, iç. Kabağı da ye, öyle güzel ki...”

“Yok, kabağı yemem.”

“Ye birader, gerçekten çok güzel.”

“Biliyorum.”

Kabağı yemeyeceğim. Ancak aynı şeyi tekrarlamaya gerek yok. Konuşma uzasın istemiyorum. Margos’tan pek hoşlanmıyorum. Şimdiye kadar odamı ona benzer insan-

larla paylaştım. Margos'un olumsuz yönlerinin diğerlerine oranla daha fazla olduğunu söyleyemem. Ancak insanı kendisinden uzaklaştıran bir iticiliği, sevimsizliği var.

"Dikkat et de tekrar kusma," diyorum birden fena bir ses tonuyla.

Aniden sessizleşiyor. Uyarım bir bıçak gibi yüreğine saplanmış olmalı. Ya da ben öyle sanıyorum, çünkü hemen yanıtlayamıyorum. O an, Margos'tan önceki Aleko adlı Rum hastayı hatırlıyorum. Safra kesesi ameliyatı geçirmişti, kendi halinde iyi bir insandı. Etrafında Rumca bilen olmadığı için nadiren konuşurdu. Odamda kaldığı o on beş gün hayatımın en rahat zamanıydı, iki saatlik ziyaret saatlerini saymazsak. Ziyaret saatlerinde yakınları odaya doluşur, oda Rumca konuşmalarla çınlardı. Konuşulanları anlamazdım ama hepsinin güldüğünü ve eğlendiğini görürdüm. Aleko'nun gelini olan güzel genç bir kız durmadan Aleko'nun yanaklarını öper ve çevresindekilere göz kırparak sanırım şöyle derdi:

"Ben babayı çok seviyorum. Babacığım, bu hastaneden çabuk çık, hemen eve gel."

Aleko gülerek başını sallar, gelinin dudaklarını şakayla karışık bir hareketle iterdi.

"Evet, evet, yakında geleceğim."

"Evet, evet, için rahat etsin. Yakında geleceğim."

"Evet, evet, haftaya sizlerle olacağım."

Yalnızca "Evet, evet"leri anlar, gerisini tahmin ederdim. O sırada bir an için kızımı o genç gelinin yerine koyardım. Hayır. Satenik babasına, hele ki kayınpederine böyle aşırı sevgi gösterilerinde bulunmazdı. Cilveyle sarılıp öpücüklere boğmak, çevresindekilere göz kırpmak onun yapısına uygun bir davranış değildi. Satenik ciddi bir kızdı.

Hayır, ciddi kelimesini yanlış kullandım, çünkü bu genç Rum kızı da ciddi bir gelin olabilir. Satenik duygularını kontrol eden bir kızdır diyebiliriz, belki utangaç ve biraz da gamlı. Bunlar halkımızın ortak özelliklerinden. Satenik de sık sık yüzümü öper, “Baba, yakında daha da iyileşeceksin,” sözleriyle bana moral verir fakat onun öpüşleri Ketı adlı şu gelininkinden epey farklıdır. Hangisi yeğdir? O ulu-orta ve pervasız sevgi gösterisi mi, yoksa Satenik’in sessiz, sakın ifadesi, elimi adeta gizlice sıkması, alnıma dudağıyla dokunması, hatta bana dolma getirmesi mi? Ah, Satenik, güzel kızım, seni öyle çok seviyorum ki. Seni de seviyorum Ketı, iyi bir gelin, iyi bir kızsın. Seninle ev neşe doluyor, canlılık kazanıyor. Sen Aleko’nun günlerine renk kattın, onun huzur ve umut kaynağıydın. Acaba şimdi nerelersiniz? Ne yapıyorsunuz? Aleko, Ketı neler yapıyorlar? Beni bazen anımsıyorlar mı?

“Bak, dünkü olay basit bir kazaydı. Yediklerimle bir ilgisi yoktu. Ben devamlı böyle yediğim için alışkıyım. Mideden şikâyetim yok. Zaten, doğrusunu istersen insanın midesini yemek değil, yememek bozar.”

Biraz önceki uyarım Margos’a dokundu. İnsanlar bir tepsi dolusu yemeğı, kızarmış eti, dolmayı bile sindirebilir ama eleştiriyi, kendilerini yönelik bir suçlamayı sindiremezler. Margos beş dakika benim söylediklerimi düşündü, kendi cümlelerini tasarladı ve şimdi dili çözüldü.

“Aşırıya kaçmamak şartıyla doktorlar her zaman yeme mi önerdiler. Sen kendi doktorun olacaksın, sana zarar veren şeyleri yemeyeceksin, mideni de hiç boş bırakmayacaksın dediler bana. Fakat üşütmemek gerek. Dün gece midemi üşütmüşüm, kötü bir alışkınlığım var. Geceleri

hep üstüm açık yatıyorum. Hastane de geceleyin pek sıcak olmuyor...”

Durup bir şey söylememi bekledi. Söylemedim. Zaten biraz önceki lafları ettiğim için pişmanım. Kısa kesmek istiyorum. Margos devam ediyor.

“Öyle değil mi?”

“Evet.”

Margos gülüyor, örtüyü itip yataktan iniyor ve yavaş adımlarla odadan çıkıp tuvalete gidiyor. Az sonra dönüyor.

“Birader yine kabağı yememişsin. Bilseydim, ben yerdim. Tadı çok güzeldi.”

Hademe gelinceye kadar yemek tepsileri yandaki masalarda kalır. Tabii sineklere de gün doğar, tabakların üzerinde uçurlar. Bir kere tepsileri hemen toplasınlar diye şikâyet edecek oldum. Şikâyetim sonuçsuz kaldı, çünkü başhekime söylemiştim. Haftada bir kez odalara uğrayan başhekimin ziyareti çok kısa sürer. Ondan özel bir isteğiniz olmadıkça hastalarla kaybedecek fazla zamanı yoktur. Söyleyecem bir şeyiniz varsa, gitmeye hazır, yarım yamalak döner ve size tavırlarıyla sanki “Çabuk söyle de gideyim” demek ister.

Yapım gereği herkese olduğu gibi başhekime de hak veririm. Başhekimin ziyareti salt bir formalite. Olan biten her şeyi görebilmek için haftada en az bir kez dolaşmalı. Evet, olan biten her şeyi. Başka bir deyişle kan dolaşımımız, tansiyonumuz, nabzımız, ayak reflekslerimiz, sindirim sistemimizden yatak örtülerimize, yerlerin temizliğine, havalandırmaya, sürgülere, çorbadaki tuza, yemeğin kalorisine kadar her şeyi denetlemeli. Bu kadar çok ayrıntıyla il-

gilenmesi gereken bir insan şununla ya da bununla zaman kaybedebilir mi? Sorumlulukları olan her insan gibi başhekim de dünyanın en huzursuz kişilerindedir. Huzursuzdur, çünkü buradayken başka bir yere yetişmek için acele etmelidir, burada konuşurken lafı çabuk bağlamalıdır, çünkü öte tarafta beklenmektedir, burada seni dinliyorsa kısa kesmelidir, çünkü başka bir odada ona ihtiyaç vardır.

Bir gün, yine bu rutin ziyaretlerinden biri için odadan içeri girdiği sırada derdimi söyledim.

“Doktor, sizden bir şey rica edeceğim...”

Bu cümleyi sarf edene kadar doktor içeri girmiş, ikimizi başıyla selamlamış, odaya şöyle bir göz atmış ve kapıya yönelmişti bile. Eşikte durup konuşmamı bekledi.

“Yemek tabakları odalarda uzun süre bekletiliyor,” dedim, “Emredin de daha çabuk toplansınlar. Sinekler...”

Başhekim kendisine eşlik eden başhemşireye baktı. Bana ikisi birden güldüler gibi geldi. Belki de sağlığımdan söz edeceğimi, ağrılarımı ya da bir rahatsızlığımı dile getireceğimi sanmışlardı. Belli ki bu konulara değinmemem onları sevindirdi. Başhekim başhemşireye sordu:

“Burada sinek mi oluyor?”

“Biraz,” dedi öteki.

Odadan çıktılar. İnsanların aptallaştığı dakikalar vardır. Ben aptal değilim fakat bir başhekimden tabakların çabuk toplanmasını rica etmek aptallıktı. Başhekim de aptal değil ama odaya haftada bir kez gelen başhemşireden sinekle ilgili bilgi istemek saçmalık. Ayrıca düşüncesizce söylenen bir sözün ya da yapılan bir hareketin diğerinin saçmalamasına neden olduğu da bir gerçek. O gün hademenin sığıdığı böcek ilacı yüzünden oda yarım saat havasız

kaldı. Kirli tabaklar hemen toplanacağına sineklerin yok edilmesi uygun görülmüştü. Alışlagelmiş biçimde, yemek artıkları yanı başımızdaki masalarda bir saat kaldı. Sinekler ise ertesi gün tekrar geldi. Bir sineği tanımak mümkün müdür? Belki de bunlar bir önceki günden kalmışlardı. Ölmemişlerdi.

Yattığım yerden odanın diğer ucundaki sinek vızıltısını bile duyabildiğim için olan biteni anladım. Hademe tepsileri götürürken bir elma kabuğunu yere düşürdü. Bizim tepsileri, yandaki odadan aldığı iki tepsinin üzerine yerleştirmiş aceleyle gidiyordu. Tam yatağımın yanından geçerken kabuklardan biri yere düştü. Galiba hademe durumu fark etmedi ya da önemsemedi. O an dehşet içinde bağırdım:

“Yere bir kabuk düştü.”

“Önemli değil, kaldırımım.”

Yoluna devam etti, çünkü zaten elinde düzensiz halde üst üste konulmuş dört tepsi taşıyordu.

Artık başka bir şey düşünmem imkânsızdı. Aklım yerdeki kabuğa takılmıştı. Yattığım yerden onu göremiyordum ama düştüğü yeri kestirebiliyordum. Kabuk kar-yolanın karşısında, giriş kapısıyla Margos’un yatağının ortalarında, yani odaya giren insanların tam ayağının altındaydı. Yaklaşan ziyaret saati ise Satenik’in tehlikede olduğunu gösteriyordu. Zaten ziyaretçi genelde yere bakmaz, doğrudan hastasına yaklaşır. Bundan dolayı, yerde bir çeşit tuzak niteliğindeki elma kabuğunu görmeyebilir.

On dakika geçti ama hademe ortalıkta gözükmedi.

Biraz önce “Önemli değil, kaldırımım,” diyerek gitti ve gelmedi. Zaten sınırlarıma dokunan “Önemli değil” sözü

şimdi beni daha da kızdırıyordu. Böyle “Önemli değil” sözüyle uzaklaşıp giden ve umursamazlığın yol açtığı felaketlerden haberi olmayan o kadar çok insan var ki...

Yaklaşık sekiz ay önce, 4 Ocak Salı sabahı öğleye doğru, dükkânımdan birkaç adım ötede yediği muzun kabuğunu yere atan insan şu an bu dünyada yaşıyor. Kimdir bu insan? Küçük bir çocuk mu? Olgun bir adam mı? Genç bir kız mı? Bir kadın mı? Rastgele sokağımızdan geçen biri mi, yoksa semtimizde oturanlardan mı? Belki de bu işi yapan, her gün göz göze geldiğimiz komşu dükkân sahiplerinden biri? Kimliğini, şimdi nerede bulunduğunu, mutlu olup olmadığını bilmiyorum. Yalnızca 4 Ocak günü, sabah saat 11.30’a doğru bir muz yediğini ve kabuğunu yere attığını biliyorum. Bir çöp kutusu bulamaz mıydı? Bunu düşünmedi. Kanımca kendi kendine, “Boş ver, çöpçüler kaldırır,” dedi. Belki bunu bile aklından geçirmeye gerek görmedi. Kabuğu yere attıktan sonra tadını iyice alabilmek için muzun birkaç saniye ağzında çevirdi. Dört dükkân öteye, berberin ya da kasabın önüne vardığında muz çoktan ağzında erimişti, oysa kabuğu, turistik eşyalar satan komşum Adnan’ın dükkânının önünde duruyordu. İşte yaşamdan sade bir kesit. Haz kısa sürer ama hazdan kaynaklanan felaket uzun zaman, hatta belki de sonsuza dek sürecek. Ah, bu kişinin kim olduğunu, nerede bulunduğunu ve neler yaptığını bilmek için neler verirdim. Çünkü bu yabancı, aynı gün, on ya da on beş dakika sonra, saat on ikiye çeyrek kala masum bir insanın aceleyle çıkarken o kabuğa bastığını ve o andan itibaren bir daha asla yürümemek üzere yatağa çivilendiğini hiç bilemeyecek.

Titreyen elimle zile dokunuyor, tekrar tekrar basıyorum. Yarım dakika sonra yine çalmak için zili elimde tutuyorum. Bir kalp krizinden ya da bir kanamadan kuşkulansam bu derece inatla ve cüretle, o kahrolası ancak kurtarıcı zile basmayacaktım. Zili acı acı çalmamdan dolayı olsa gerek yarım dakika içinde hemşire görünüyor.

“Ne var? Ne oldu?”

Başımınla kabuğun yönünü gösteriyorum.

“Oraya bir elma kabuğu düşürdüler ve kaldırmadılar,” diyorum hiddetle.

Hemşire afalliyor, ağzı açık kalıyor. Kulaklarına inanamıyor. Bir an ne diyeceğini şaşırıyor. Söylediklerim ciddi mi, yoksa şaka mı? Kuşkuyla Margos’a, sonra kabuğun bulunması gereken yere bakıyor. Nihayet yaklaşıyor, kızgınlıkla yere eğilip kabuğu alıyor ve köşedeki çöp kutusuna atıyor. Bu sırada yaralayıcı bir söz söylemeyi de ihmal etmiyor.

“Temizliği o kadar seviyorsanız yataklarınıza kusmama ya bakın...”

Hemşire çoktan uzaklaşmış, sinir bozucu bir sessizlik odayı kaplamıştı. Sessizliği Margos bozuyor.

“Edepsizin dediğini duydun mu?”

“Evet.”

“Yediği naneye bak. İyi ki bir kere kustuk...”

Cevap vermiyorum. Ne kadar rahatladığımı Margos anlayamaz. Hemşire daha onur kırıcı sözler söyleseydi yine de gücenmezdim, çünkü önemli olan kabuğun kaldırılmasıydı. Bir gün nasıl olsa oda temizliğinin benim için fazla önem taşımadığını anlatırım. Kabuğa basıp yere düşmemiş, kafanı kırmamışsan, onu sadece pis, kötü bir görüntü olarak algıyorsun. Bir tehlike görmezsin. Hemşire

hiç düşmemiştir, çoğu zaman da senin burada yatma nedenini unuttur. Unutmuştur, çünkü hastanenin temizliği dışında yapması gereken bir sürü iş var. Ayrıca kaderin acı bir cilvesi olarak, hemşirenin görevi insanların düşmesini önlemek değil, düşen insanlara bakmak.

Önemsiz bir olay, ufak bir müdahale o 4 Ocak sabahı her şeyi değiştirebilirdi. Kazadan sonra milyonlarca kez bunu düşündüm. O anın filmini kim bilir kaç kez tavanda oynatıp en ince ayrıntılarına kadar seyrettikten sonra kendi kendime hep sordum. O sabah dükkândan yarım saat geç çıksam ya da Noel alışverişini öğleden sonraya bıraksam ne olurdu?

İşte, filmi tekrar oynatıyorum. Binlerce kez seyretmiş olmama rağmen görüntü çok net. Kendimi görüyorum. Dükkân kapısının hemen arkasında asılı paltoma uzanıyor, onu vestiyerden alıp giyiniyor, şapkamı da taktıktan sonra etrafa iyice bir göz gezdirip masamın üstünde bir şey unutmadığıma emin olunca kapıya yöneliyorum.

Ama hayır. Filmı durdurup geriye sarıyorum. Bir saat, bir buçuk saat öncesine. Sonra tekrar ilerliyorum. İşte masanın başında bir gün önceki işlemleri kontrol ediyorum. Bazılarının faturaları henüz hazırlanmamış. Hangileri olduğunu belirliyorum. Toplam tutarı yazılmamış uzunca bir hesap daha var. Hesaplayıp yazıyorum. Elli liralık bir fark buluyorum. Bu durum canımı sıkıyor, saatime bakıyorum. Saat onu beş geçiyor. Öğleyn dışarıya çıkıp Noel hediyesi alacağım. Sevgili kızım için. Güzel kızımın evi için. Aslında saat erken fakat hesap defterleriyle zaman kaybetmek istemiyorum. Aceleyle tekrar hesaplıyorum, bu kez açık yüz elli liraya yükseliyor. Bırakıp vitrine yöneliyorum.

Dışarıda hava oldukça soğuk ama yağmur yağmıyor. İnsanlar aceleyle yürüyorlar. Sokağımızın rüzgâra açık olması bizim açımızdan büyük bir şanssızlık, soğuktan dolayı, gelip geçenler vitrinlere bakmıyorlar bile. Biraz dışarıyı seyrederim ancak aklım hediyeye takılıyor. Ne alabilirim? Kızımı sevindirecek bir şey. Parayı sokağa atmış olmamak için hoşuna gidecek bir şey vermeliyim ona.

Tam o sırada kapının önünde biri duruyor ve gülerek dışarıdan bana doğru bazı işaretler yapıyor. Turistik eşyalar satan komşum Adnan bu. Gülüyor ve tekrar bazı işaretler yapıyor. “Ne diyorsun?” dercesine elimi kulağıma götürüyorum. O aynı işaretleri tekrarlıyor ve daha yüksek sesle gülüyor. Kapıyı açıp içeri çağırmaya üşeniyorum. Şimdi gelirse beni lafa tutar. Belki başka bir gün çağırırım ama bugün uygun değil. “Evet” anlamında başımı sallıyorum. Adnan tekrar gülüyor, “Hoşça kal” gibilerinden elini başına götürüp uzaklaşıyor.

4 Ocak gününe ait bu filmimi daha yakından inceleyebilmek için kaç kere bu noktada durdurdum. Çünkü tam bu noktadaki bazı ayrıntılar kaderimi bütünüyle değiştirebilirdi. Kendi kendime hep şu soruyu sordum, her zamanki gibi Adnan’la on-on beş dakika çene çalsaydım ne olurdu? İşaretleriyle ne anlatmak istedi? Önemli ya da önemsiz bana duyurmaya ya da anımsatmaya çalıştığı o gülünç olay neydi? Bu nokta hep karanlıkta kaldı. Hastane odasında beni ziyarete geldiğinde ona bunu sordum fakat hatırlayamadı. Bir şeyler söylemişti ama konuyu tümüyle unutmuştu. 4 Ocak’ta buz tutmuş camın arkasından Adnan’ın söylediklerini anlamış olsaydım, hayatımda bir şeyler değişecek miydi?

Filmi bu noktada bir an dondurduktan sonra tekrar oynatıyorum ve olan biteni yeniden görüyorum. İşte Adnan gülüyor, elini başına götürerek “Hoşca kal” diyor ve uzaklaşıyor. Başka bir gevezenin de camın arkasında belirmesinden korkarak hemen masamın başına dönüyorum. Açık veren hesabı tekrar kontrol ediyorum. Bu kez hiçbir yanlış yok. Emin olmak için işlemi tekrarlıyorum. Her şey tamam. Ama niçin biraz önce elli ve yüz elli liralık farklar buldum? İşte, bu soru gittikçe daha çok aklımı kurcalamaya başlıyor. Bu yeni bir huy değil, oldum olası böyleydim, özellikle de hesap yaparken. Yanlıştan kurtulmak yetmez. Aynı zamanda yanlışın kökenini, insanı yanıltan noktayı bulup yok etmek ve böylece bundan sonraki işlemlerde aynı tuzağa düşmemek gerek.

Saatime bakıyorum, onu on altı geçiyor. Zamanım olduğunu düşünerek hatanın kaynağını araştırmaya başlıyorum. Bu kanımca ondalık sayılarda gizlenmiştir, yani, ondalıkların sütununu ele alıp yukarıdan aşağıya doğru hesaplamalıyım. Ancak yanlışın “5” etrafında tekrarlandığını unutmamalıyım. Acaba belirgin yazılmadığı için “8” gibi okunan “3” rakamı mıydı beni yanıltan ya da tam tersi mi? Ondalıkların sütunundan başlayıp “8”leri ve “3”leri taramalıyım. Başka? Başka, hiçbir şey. Başlayabilirim.

Hesaplarda yanlış ararken kullandığım stratejiyle her zaman gurur duydum. Yanıltıcı noktayı bulabilmek için büyük bir olasılıkla yanlışla yol açan düzinelerce sayıya rastgele saldırıp zaman kaybedeceğime, önce hatanın kökenini araştırıp kısaca alır, öyle harekete geçerim. Böylece yanlışla parmak basmam sadece birkaç saniye sürer. Bu oldukça keyifli bir oyundur.

Böylece ondalıklar sütununa saldırıp, parmağımı aşağıya doğru kaydırarak 8 ya da 3 rakamlarını arıyorum. Parmağım durmadan iniyor ama şaşılacak şey, ondalıkların arasında ne 8 ne de 3 var. İnanılacak gibi değil, nasıl olur da otuzdan fazla satıra taşan fiyatlar içinde sekizli ya da üçlü sayı bulunmaz? Tüm hesaplarım altüst oluyor. Stratejim çöküyor. Demek yanlış başka bir yerden kaynaklanıyor. Ancak nereden? Tekrar ondalık sayılardan mı? Yüzdelik sütunun da bunda bir rolü olabilir mi? (Bir kere yüz elli liralık bir fark bulduğumu unutmayalım.) Canım sıkılıyor, kapıya doğru göz atıyorum. Gelen giden yok, bu sabah hiç müşteri uğramaması iyi oldu, böylece tüm dikkatimi yanlış üzerinde yoğunlaştırabilirim. Sorunun ondalık sayılardan kaynaklandığına eminim, yanıltıcı nokta oracıktan bana bakıp üstüme gülüyor. Parmağımı yeniden kaydırıp sekiz ve üç sayılarının bulunmadığını kesinlikle belirlemek istiyorum. Sonra tek tek tüm sayıları kontrol ediyorum. Yazım genelde –özellikle rakam yazdığım zaman– okunaklıdır. Yine de insan sabırsızlık, acele, bazen de yorgunluk sonucu yanılabilir. Böyle dikkatsizlikler daha sonra büyük zaman kaybına yol açabilir. Ancak bundan kaçış yoktur, ne de olsa beşer şaşar. Keşke bunlar insanın yaşamını bütünüyle değiştiren, dönüşü olmayan sonuçlar doğurmasa.

Acaba 4 Ocak sabahı bu tür küçük bir dikkatsizliğin kurbanı mı oldum? Yanıtsız kalan bu soru o günden beri sürekli aklımı kurcalıyor. Filme tekrar tekrar bakıyorum. İşte, masanın üzerine eğilmiş, sayılara karşı sürdürdüğüm on dakikalık bir savaş sonunda yanlışı bulmuşum. Saat on buçuğa yakın olmalı. Orada on birinci sırada, iyi yazılmadığı için “0” gibi görünen bir “5” var. Evet, tuzağı buldum. Bu sayı hem “5” hem de “0” olarak okunabilir.

Rahat bir nefes alabilirim artık. Sayıyı düzgün bir biçimde yazıp defteri kaldırıyorum. Masadan kalkıp kapıya yaklaşıyorum. İçimde, zafer kazanmış bir insanın sevinci var. Oysa şimdi filmi seyrederken durumum ne kadar gülünç gözüküyor. Anlamsız bir yanlıştın aranmasıyla geçen şu on dakika, filmdeki bu aptal adamın düşündüğü gibi bana zafer mi getirmişti yoksa şu anda filmi hastanenin tavanında seyreden aynı kişinin önünde dönüşü olmayan bir felaketin zeminini mi hazırlamıştı?

Kapının önünde bir an duraksıyorum. Ani bir kararla vestiyere yaklaşp paltomu almak istiyorum. Gidip şu Noel hediyesini halledeyim. Bugün dükkânı iki saatliğine kapatabilirim. Ancak birden elim vestiyerin üzerinde kalıyor çünkü tam o sırada arkamdan kapının itildiğini hissediyorum. Biri kapıyı açmak istiyor. Dönüp bakıyorum, gelen bir müşteri. “Nereden çıktı bu adam!” diye içimden söylenip elimi vestiyerden çekiyorum.

Anadolu’daki müşterilerimden biri bu adam, iki ya da üç haftada bir gelip birkaç parça mal alır. Zor beğenir ya da kendini öyle göstermeye çalışır, malı uzun uzun incelemek, seçtiğini geri verip diğerlerini karıştırmak, malları altüst ettikten sonra, “Nerede o eski kaliteli mallar?” diye söylenmek başlıca huylarıdır.

“İşte şimdi belaya çattık” diye geçiriyorum aklımdan. “Kim bilir beni ne kadar oyalayacak.”

Ancak müşterim bu kez kişilik değiştirmiş sanki.

“Acelem var,” diyor selamladıktan sonra. “Bir saat içinde otele olmalıyım, karım beni bekliyor. Hemen birkaç parça seçeyim.”

Bu sözleri söylerken işe koyuluyor bile. Yeni gelen mallara göz attıktan sonra fazla incelemeyen bir-iki parça se-

çiyor, ayrıca yandaki çekmecelere bakıp aynı çabukluk ve ilgisiz tavırla oralardan bir şeyler alıyor.

“Mucize bu,” diye düşünüyorum kendi kendime. Bu adamın ilk defa acele ettiğini görüyorum.

Nezaket gereği soruyorum:

“Nasılsın?”

“Fena değil,” diye yanıtıyor. Birkaç parça daha seçiyor.

“Bu sefer hanımını da mı getirdin?”

Başıyla onaylıyor ve bir-iki mal daha ayırıyor, biraz önce aldıklarını sayıyor, bir tanesini çıkarıyor, onun yerine başka iki parça seçiyor ve hepsini tekrar sayıyor. Tüm bunları çabucak yapması beni memnun ediyor. İşini bitirdikten sonra masanın önündeki sandalyeye oturarak cebinden bir kâğıt çıkarıyor.

“Bu adamı tanıyor musun?”

Kâğıdın üstünde tanımadığım bir doktorun ismi yazılı.

“Hayır, hiç duymadım. İşin mi düştü?”

“Düşecek,” diyor bakışlarını kapının camına yönelterek. “Karım hasta.”

“Ah, anladım. İnşallah ciddi bir şey değildir.”

“İnşallah.”

İkimiz de susuyoruz. Müşterimin biraz önceki acelesinden eser kalmadığını görünce canım sıkılıyor. Ne oldu, randevusunu, otelde karısının onu beklediğini unuttu mu acaba? Çaktırmadan saatime göz atıyorum. On bire beş var.

Dükkândaki sessizlik sürüyor. Lafı uzatmak, yeni bir konu açmak istemiyorum, kaçamak yanıtlar verdiği için karısının sağlığıyla ilgili başka sorular da sormaya niyetli değilim. Ayırdıklarını kontrol etmek ve paketlemek için ayağa kalkıp mallara uzanıyorum.